

Cô Con Gái

"Tại sao mẹ nói dối con?". Mẹ ngơ ngác nhìn con. Vẻ ngơ ngác thật thà khiến cái nhìn chất vấn của người con gái dịu lại, nhưng cô cũng đã dự đoán trước được sự bất ngờ, và đã sắp đặt cho câu hỏi thốt ra giữa chừng cuộc chuyện trò dầm ấm, đầy tình cảm gia đình thân thiết - cuộc chuyện trò về chuyến đi Việt Nam mới đây của cô. Ngồi trên tấm thảm dệt thủ công cô con gái đem từ Việt Nam về trải trước lò sưởi, người mẹ cảm động ngắm những món quà bày la liệt chung quanh cùng với hàng trăm tấm ảnh chụp cảnh vật và con người của một miền quê bà đã xa non một phần tư thế kỷ. Cô con gái đang chiếu lên màn ảnh truyền hình những đoạn video từ cái máy quay phim kỹ thuật số. Bà nhận ra ngôi nhà thời thơ ấu, di ảnh của cha mẹ trên bàn thờ, những người ngồi đầy nhà trong đám giỗ là những chú thím cô dưỡng và anh chị em họ. Người nào cũng nở một nụ cười hiền lành khi nhìn trực diện ống kính, có người nói "Bé Em còn nhớ cô Năm không?" - Chắc cô con gái giải thích với họ là phim này quay về cho mẹ xem. Trong khi bà mẹ rơm rớm nước mắt thì cô con gái hỏi: "Tại sao mẹ nói dối con?". Sau phút ngơ ngác vì bất ngờ, bà mẹ chững lại đắn đo. Theo cái cách cô gái nêu ra thì đó không phải là một câu hỏi lớn. Từ khi có trí khôn, cô gái đã biết là người ta nói dối như là một nghệ thuật sống. Thí dụ cái điện thoại reo mình không cần nhắc máy cho dù ngồi ngay bên cạnh đó. Một giọng thu âm sẵn sẽ trả lời rằng đây là số điện thoại một hai ba bốn, xin vui lòng nhắn tin hay để lại số điện thoại người gọi, chúng tôi sẽ hồi âm. Rồi tùy theo người gọi là ai mà mình nhắc máy trả lời hay lờ tịt đi cho đỡ mất thì giờ. Bà mẹ là người sớm học bài vỡ lòng về cái nghệ thuật sống này. Mỗi sáng vô hăng ông chủ luôn hỏi bà có khỏe không. Một hôm trời trở đông, bà thật thà trả lời là bà lạnh quá, bà sợ bà bị cảm, thấy nhức đầu và khó thở lắm. Ông chủ nói ông rất áy náy, lẽ ra bà nên nghỉ ngơi. Bà cảm động vì sự hiểu biết cảm thông của ông chủ. Nhưng hôm đó ông vẫn giao bà công việc nhọc nhằn như thường ngày, kể cả bốn lần bụng mấy cái hộp nặng bằng qua cái sân rộng đầy tuyết rơi. Về sau bà biết trả lời như máy "Tôi khỏe, cảm ơn ông" cho câu vấn an cửa miệng, đồng thời biết canh những ngày thời tiết xấu công việc nhiều là xin nghỉ để tận dụng những ngày được nghỉ bệnh theo luật. Cô con gái cũng đã từng giải thích cho bà mẹ về cái "sự thật khoa học" cần tôn trọng và những "lời nói dối trắng" vô hại. Hình như đó là thuở cô mười ba hay mười bốn tuổi, bị mẹ phát hiện cô nói dối chuyện đi chơi khuya hay chuyện bồ bịch gì đó. Bà mẹ biết con gái mình không phải người dối trá, chẳng qua nó sống ở Mỹ thì nó phải Mỹ thôi. Và bà cũng vậy. Bà đủ trung thực để nhìn nhận là đôi khi bà có nói dối con - những chuyện không có gì quan trọng. Nên bây giờ bà cũng chẳng nhớ mình đã nói dối con chuyện gì. Bà nhìn con gái dò hỏi. Cô con gái bình thản như không có chuyện gì quan trọng. Cô tỏ ra thẳng thắn mình bạch trong cách nêu lên câu hỏi: để biết "sự thật khoa học", chứ không có ý trách móc hay buộc tội về mặt đức hạnh. Cô đưa mắt nhìn lên màn ảnh nhỏ để hướng sự chú ý của bà mẹ vào những hình ảnh video cô đã thu được. Một bà già với lên tú thờ lấy xuống một xấp hi nh và thư từ, bà giở ra, đưa tới trước ống kính. Trong hình là một bé gái mũm mĩm ngồi lọt thỏm trong lòng một phụ nữ, bên cạnh một người đàn ông. Màn hình dừng lại. Cô con gái hỏi: "Mẹ, có phải người này là ba của con?". "Không". "Mẹ, người này là ba của con mà!". "Không". Hai mẹ con nhìn nhau. Cô con gái thở dài. "Mẹ, người ta có thể ở với nhau rồi không ở với nhau nữa. Người ta có thể giận một người mà nói người đó chết rồi. Mẹ không bị bắt buộc nói ra sự thật của mẹ nếu mẹ không thích. Nhưng sự dối này là về con. Con có quyền biết sự thật về con". "Mẹ đang nói thật với con. Người đó không phải là ba của con. Ông ấy sống với mẹ nửa năm, lúc đó con bốn tuổi, là lúc chụp tấm hình này. Con bốn tuổi, đi học mẫu giáo về, con hỏi ba của con đâu, mẹ kết bạn với người đàn ông đó để con có người gọi là ba". "Mẹ!". Tiếng kêu của đứa con gái làm bà mẹ chạnh lòng. Từ khi đi học mẫu giáo, đứa con gái nhỏ bắt đầu gọi mẹ là "Mom" như tất cả trẻ con Mỹ hay như tất cả trẻ con trong truyền hình và sách báo chúng xem mỗi ngày. Bà đã vui vẻ nghe con gọi Mom và khuyến khích con nói tiếng Anh để đua tranh với bạn bè cùng lớp. Khi lên tới bậc trung học thì đứa con gái chỉ nói tiếng Anh. Nhưng tiếng Anh của bà mẹ không phát triển ra ngoài những giao tiếp lặt vặt trong hăng; khi cần nói với đứa con gái dậy thì những điều quan trọng, bà loay hoay nói bằng tiếng Việt, cô gái nghe không hiểu gắt lên: "Mom, bà nói tiếng Anh đi!". Đó là lúc cô gái mười lăm tuổi. Năm hai mươi tuổi, lúc đang ở nội trú trong trường đại học, cô gái gọi về nhà kêu "Mẹ!". Bà